

# Innst. O. nr. 29

(2001-2002)

## Innstilling fra justiskomiteen om lov om notarius publicus

Ot.prp. nr. 23 (2001-2002)

Til Odelstinget

### 1. SAMMENDRAG

#### 1.1 Innledning

I Ot.prp. nr. 81 (2000-2001) la Regjeringen frem et forslag til lov om notarius publicus. Det følger av Dokument nr. 11 (2000-2001) at forslaget ikke ble behandlet av det forrige Storting. I Ot.prp. nr. 23 (2001-2002) fremsettes forslaget på ny. Det er kun gjort mindre endringer av lovteknisk karakter i forhold til det opprinnelige forslaget i Ot.prp. nr. 81 (2000-2001).

#### 1.2 Hovedinnholdet i Ot.prp. nr. 81 (2000-2001)

Lovforslaget i Ot.prp. nr. 81 (2000-2001) innebærer i det vesentlige en lovfesting av gjeldende rett. Et hovedformål med lovreguleringen er å avhjelpe den nåværende usikkerhet om hvilke oppgaver notarius publicus har, og hvordan oppgavene skal utføres.

Notarius publicus er i norsk rett pålagt en rekke konkrete arbeidsoppgaver, hvorav de viktigste er å foreta vigsler og registrere partnerskap. I tillegg gir notarius publicus notarialbekreftelser. De vanligste notarialbekreftelser er bekreftelse av underskrift, kopibekreftelser og bekreftelse av kompetanse.

Lovforslaget bygger på utredningen «Notarius publicus i norsk rett», heretter betegnet utredningen. Utredningen følger vedlagt proposisjonen.

#### 1.3 Gjeldende rett

Det finnes i norsk lovgivning i dag ingen generelle bestemmelser som fastsetter notarius publicus' oppgaver og kompetanse eller angir notarialforretningenes rettslige virkning. Behovet for notarialforretninger i Norge er av denne grunn lite, og det er i stor grad som følge av disposisjoner over landegrensene at notarius publicus må opprettholdes som institusjon i norsk rett.

Notarius publicus-funksjonen tilligger herreds- og byrettene, utenrikstjenesten, Sysselmannen på Svalbard og politimestrene i Rjukan, Vestoppland og Sør-Varanger. I tillegg har lensmennene og enkelte andre

begrenset notarialkompetanse. I proposisjonen foreslås at nåværende ordning videreføres med unntak for de tre politimestrene.

I proposisjonen gis videre en oversikt over typiske notarialforretninger. Oppgavene omfatter vigsler og registreringer av partnerskap, veksel- og sjekkprotes-ter, bekreftelse av underskrift, bekreftelse av kompetanse, mottakelse av forsikring, bekreftelse av rett kopi, sjøprotester, bekreftelse av dokument som forevist, bekreftelse av dokument fremlagt i original og leveattester. Notarius publicus foretar også registrering av politiske partier og skal forkynne tiltalebeslutning i riksrettssaker.

De lovbestemte oppgaver for notarius publicus er få og av en variert karakter. Kjernen i notarialfunksjonen er å gi ulike typer bekreftelser, og det som bekref-tes er faktiske forhold.

#### 1.4 Forslag til lov om notarius publicus

##### *Hvem skal være notarius publicus?*

I NOU 1999:22 Domstolene i første instans foreslås det at notarialforretninger inntil videre bør utføres av domstolene, og de fleste høringsinstansene støtter eller forutsetter denne løsning. Også departementet støtter dette synet.

I utredningen foreslås det at notarialmyndigheten til de tre politimestrene i Rjukan, Vestoppland og Sør-Varanger oppheves. Høringsinstansene som uttaler seg om dette, med unntak for Sør-Varanger politidistrikt, støtter forslaget. Departementet er, ut fra hensynet til enhetlig organisering av notarius publicus-funksjonen, enig i at ordningen med full notarialkompetanse til de tre politimestrene bør oppheves.

Utredningen foreslår å opprettholde ordningen med at lensmennene skal ha begrenset notarialkompetanse. Ingen av høringsinstansene sier at lensmenne-nes notarialkompetanse bør oppheves, men enkelte uttaler at ordningen bør vurderes nærmere, og flere uttaler seg om alternative ordninger. Departementet fore-

slår at lensmennenes notarialkompetanse videreføres og fastsettes i forskrift i medhold av loven.

Utredningen foreslår at Sysselmannen og utenriktjenestemenn fortsatt skal ha notarialkompetanse. Departementet slutter seg til dette.

I medhold av lovutkastet § 1 fjerde ledd kan Kongen også tildele andre notarialmyndighet. Kongen kan videre gi forskrift om utførelsen av notarialforretninger og delegasjon av notarialkompetanse.

#### *Notarius publicus' kompetanse og arbeidsoppgaver*

Utredningen foreslår ikke endringer i notarius publicus' saklige kompetanse. Det gis uttrykk for ulike synspunkter i høringsrunden på ønskeligheten av å utvide notarialkompetansen.

Departementet finner ikke nå grunn til å fremsette forslag til endringer i notarius publicus' saklige kompetanse, men foreslår at kompetansen angis på en tydeligere måte i lovens §§ 2 og 3. I § 2 nevnes eksempler på de praktisk viktigste typer notarialforretninger. I henhold til § 3 er kompetansen til å gi bekreftelser som hovedregel begrenset til ulike faktiske forhold, men bekreftelse for annet enn faktiske forhold skal kunne gis i særlige tilfeller. Den viktigste begrensningen i adgangen til å gi notarialbekreftelser er at notarius publicus må kunne innestå for at det som søkes bekreftet er korrekt.

Notarius publicus kan avvise begjæringer om notarialbekreftelse dersom notarialbekreftelsen etter norsk eller utenlandsk rett ikke tillegges særlig beviskraft eller notarialbekreftelsen av andre grunner ikke er nødvendig, eller dersom kravene til utførelsen ikke står i rimelig forhold til behovet for forretningen.

Notarialbekreftelse kan ikke gis for handlinger eller dokumenter som strider mot norsk lov eller ærbarhet eller som kan utnyttes på en uakseptabel måte i reklame eller annen kommersiell sammenheng.

Departementet mener videre at lensmennenes notarialkompetanse bør utvides slik at de i tillegg til å kunne bekrefte riktigheten av underskrifter på dokumenter og utferdige leveattester, samt i den forbindelse motta forsikring, gis kompetanse til å bekrefte rett kopi. Lensmennene vil dermed ha myndighet til å ivareta behovet for de fleste ukompliserte notarialbekreftelser.

Utredningen vurderer ikke å gjøre endringer i oppgavene som pålegges notarius publicus i lov og forskrift. Departementet ser at det kunne være behov for en vurdering av notarius publicus' lovpålagte arbeidsoppgaver. Dette er imidlertid et arbeid som kan utføres uavhengig av den foreslåtte lovfesting, og det foretas ikke i denne sammenheng noen nærmere gjennomgang av de arbeidsoppgaver som pålegges notarius publicus i særlovgivningen. Utredningen forutsetter at notarius publicus utenfor de lovpålagte oppgaver skal utføre de samme typer notarialforretninger som i

dag. Departementet slutter seg til dette utgangspunktet.

#### *Gebyr for notarialforretninger*

Utredningen foreslår at det innføres gebyrplikt for notarialforretninger, og at en mulig sats vil kunne være en tiendedel av rettsgebyret. Det er ulike reaksjoner på dette blant høringsinstansene, og departementet finner ikke tilstrekkelig grunn til å gebyrbelegge notarialforretninger.

#### *Utredningens øvrige forslag*

Utredningens forslag om inhabilitet og kjæremål, er i sitt innhold en videreføring av gjeldende rett. Høringsinstansene gir ikke uttrykk for at reglene bør endres. Departementet foreslår å opprettholde gjeldende rett på området, dog slik at inhabilitetsreglene i forvaltningsloven, ikke domstolloven, skal gjelde for notarius publicus. Dette vil ikke innebære noen innholdsmessig endring av betydning.

Utgangspunktet i lovens § 5 er at avgjørelser om notarialforretninger kan påkjæres til lagmannsretten. Reglene er en videreføring av gjeldende rett. Prosessledende beslutninger skal som hovedregel ikke kunne påkjæres.

For vigsler og registrering av partnerskap er det regler om klage til fylkesmannen. Klage over vedtak som treffes av notarius publicus i forbindelse med registrering av politiske partier avgjøres av en klagenemnd oppnevnt av Kommunal- og regionaldepartementet.

### **1.5 Økonomiske og administrative konsekvenser**

Lovforslaget vil i hovedsak være en lovfesting av gjeldende rett. Det påregnes derfor ikke merkbare økonomiske eller administrative konsekvenser.

## **2. KOMITEENS MERKNADER**

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Gunn Karin Gjøl, Anne Helen Rui og Knut Storberget, fra Høyre, lederen Trond Helleland, Carsten Dybevig og Linda Cathrine Hofstad, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen og André Kvakkestad, fra Kristelig Folkeparti, Einar Holstad og Finn Kristian Marthinsen, og fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, er tilfreds med at det skjer en forenkling og systematisering av spredte lovbestemmelser og ulovfestet rett. Lov om notarius publicus vil gjøre det mer brukervennlig og oversiktlig å finne frem til de relevante lov-

bestemmelser. Loven gir også en positiv avklaring for de som skal utføre notarialforretninger.

Komiteen ber om at politimesteren i Sør-Varanger politidistrikt gis notarialmyndighet i saker som gjelder vigslar og registrering av partnerskap, samt i notarialforretninger i grenserelaterte saker, bl.a. pga. reiseavstanden til tingretten.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen gi politimesteren i Sør-Varanger politidistrikt notarialmyndighet i saker som gjelder vigslar og registrering av partnerskap, samt i notarialforretninger i grenserelaterte saker.»

### 3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og rår Odels-tinget til å gjøre slike

vedtak:

A.

Vedtak til lov

om notarius publicus

#### § 1 *Notarius publicus*

Utføringa av notarialforretningar høyrer under tingretten. Har eit domssokn fleire domstolar, fastset Kongen kva domstol notarialoppgåvene skal høyre under. Dommarane ved embetet er notarius publicus.

For Svalbard er Sysselmannen notarius publicus.

I utlandet er norsk utanrikstenestemann eller den han eller ho gjev fullmakt, notarius publicus.

Kongen kan ved forskrift gje andre notarialkompetanse.

Kongen kan gje forskrift om delegasjon av notarialkompetanse.

#### § 2 *Notarialforretningar*

Notarialforretningar er utføring av dei oppgåvene som er lagt til notarius publicus i lov eller forskrift, mellom anna å utføre vigslar og registrere partnerskap, ta opp veksle- og sjekkprotestar og gje notarialstadfestingar, som stadfesting av underskrift og rett kopi.

Dersom notarius publicus skal ta imot forsikring, kan forsikringa bli teken imot etter reglane i domstol-ova § 141.

Kongen kan gje forskrift om den praktiske utføringa av notarialforretningar.

#### § 3 *Notarialstadfestingar*

Notarius publicus har til oppgåve å gje stadfestingar. Stadfesting blir gjeve for faktiske forhold notarius publicus kan stå inne for er rette. Stadfesting for anna enn faktiske forhold kan bli gjeve i særlege høve.

Notarius publicus kan avvise krav om notarialstadfesting dersom notarialstadfestinga etter norsk eller utanlandsk rett ikkje har særleg beviskraft, eller notarialstadfestinga av andre grunnar ikkje er nødvendig.

Notarius publicus skal avvise krav om notarialstadfesting for handlingar eller dokument som strir mot norsk lov eller sømd eller som kan bli utnytta på ein uakseptabel måte i reklame eller annan kommersiell samanheng.

Notarius publicus kan avvise krav om notarialstadfesting der krava til utføring ikkje står i rimeleg høve til behovet for forretninga.

#### § 4 *Habilitet*

Om habilitet for notarius publicus gjeld reglane i forvaltningslova kapittel 2.

#### § 5 *Kjæremål*

Dersom ikkje anna er fastsett i eller i medhald av lov, kan avgjerd under notarialforretningar påkjærast til lagmannsretten. For kjæremål gjeld reglane i tvistemålslova og domstolova dersom ikkje anna følgjer av andre til sjetten leddet.

Kjæremålet høyrer under lagmannsretten i lagdomet der notarius publicus har sete. For avgjerd teken av norsk notarius publicus i utlandet er Borgarting lagmannsrett kjæremålsinstans. For avgjerd teken av Sysselmannen på Svalbard som notarius publicus er Hålogaland lagmannsrett kjæremålsinstans.

For den som har fått underretning om avgjerda, er fristen for å påkjære avgjerda ein månad frå den dag vedkomande mottok meldinga. For andre er fristen ein månad frå den dag då vedkomande har fått eller burde ha skaffa seg kjennskap til avgjerda, likevel ikkje ut over tre månader frå tidspunktet avgjerda blei teken.

Er fristen for kjæremål gått ut, gjeld forvaltningslova § 31 tilsvarande.

Notarius publicus skal leggje saka til rette for kjæremålsretten og gjere greie for saka på forsvarleg måte.

Om dekning av sakskostnader frå det offentlege gjeld forvaltningslova § 36 første leddet og tredje leddet første og andre punktumet tilsvarande.

#### § 6 *Ikraftsetjings- og overgangsføresegner*

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset.

Frå same tid blir lov av 14. august 1918 nr. 4 om rettergangsordningens ikrafttræden §§ 6-8 oppheva.

Tildelingar av notarialkompetanse i medhald av lov om rettergangsordningens ikrafttræden § 6 første leddet gjeld inntil dei blir oppheva.

B.

Stortinget ber Regjeringen gi politimesteren i Sør-Varanger politidistrikt notarialmyndighet i saker som gjelder vigsler og registrering av partnerskap, samt i notarialforretninger i grenserelaterte saker.

Oslo, i justiskomiteen, den 14. februar 2002

**Trond Helleland**  
leder

**Carsten Dybevig**  
ordfører

**Jan Arild Ellingsen**  
sekretær